

Uitwerkingsovereenkomst deelproject Landaanwinning

ONDERGETEKENDEN

- I de minister van Verkeer en Waterstaat (V&W), de staatssecretaris van Economische Zaken (EZ), de minister van Financiën (FIN), de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieu (VROM) en de minister van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), allen handelend in hun hoedanigheid als bestuursorgaan en tezamen als rechtsgeldige vertegenwoordiger van de **Staat der Nederlanden** (hierna "de Staat"), gezeteld te 's-Gravenhage;
- II de naamloze vennootschap **Havenbedrijf Rotterdam N.V.** (hierna "HbR"), statutair gevestigd te Rotterdam, kantoorhoudende te (3072 AP) Rotterdam aan de Wilhelminakade 909, in deze zaak rechtsgeldig vertegenwoordigd door President-directeur ir.dr.s. H.N.J. Smits, Plaatsvervangend President-directeur ir. P. Struijs en Directeur Commerciële Zaken drs. G.J. van Tongeren.

OVERWEGINGEN

- a Teneinde de positie van de Mainport Rotterdam te versterken en de kwaliteit van de leefomgeving in Rijnmond te verbeteren is het Project Mainportontwikkeling Rotterdam opgezet, welk project bestaat uit de volgende drie deelprojecten:
- Landaanwinning, betreffende (i) aanleg van land in de Noordzee voor uitbreiding van de haven met ongeveer duizend hectare netto uitgeefbaar haven- en industrieterrein en (ii) compenserende maatregelen voor mogelijke schade aan de natuur als gevolg daarvan (natuurcompensatie, bestaande uit duincompensatie, zeereep en zeereservaat);
 - Bestaand Rotterdam Gebied, een serie projecten om het bestaande havengebied beter te benutten en de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren;
 - 750 hectare natuur- en recreatiegebied, de ontwikkeling van nieuwe natuur- en recreatiegebieden op Midden-IJsselmonde en ten noorden van Rotterdam.
- b Op 25 juni 2004 hebben HbR, de Staat, de Provincie Zuid-Holland, de Gemeente Rotterdam en de Stadsregio Rotterdam de hoofdlijnen van het Project Mainportontwikkeling Rotterdam neergelegd in het "Bestuursakkoord inzake uitvoering van het Project Mainportontwikkeling Rotterdam", waarin is bepaald dat de uitvoering van de drie deelprojecten nader wordt geregeld in uitwerkingsovereenkomsten. De onderhavige uitwerkingsovereenkomst regelt het deelproject Landaanwinning.
- c De drie deelprojecten zijn beleidsmatig dusdanig met elkaar verweven dat de drie uitwerkingsovereenkomsten slechts gelijktijdig in werking mogen treden. De realisatie van ieder deelproject zal zijn eigen uitvoeringsdynamiek kennen.
- d Leidend bij de totstandkoming en de interpretatie van deze overeenkomst is het zogeheten "bijdragemodel". Volgens dit model voert HbR de Landaanwinning voor eigen rekening en risico uit. De Staat draagt daarin bij door zich in te spannen noodzakelijke voorwaarden voor de realisatie te scheppen en op afstand betrokken te zijn.
- e Bij afzonderlijke overeenkomst van heden hebben de Provincie Zuid-Holland en de Gemeente Rotterdam zich aan een aantal bepalingen van deze overeenkomst gebonden (**bijlage 1a en 1b**).
- f In het Bestuursakkoord zijn de hoofdlijnen van de deelneming van de Staat in HbR opgenomen. Terzake daarvan wordt een afzonderlijke aandeelhoudersovereenkomst aangegaan.

OVEREENKOMST

1 Definities

In deze overeenkomst (met inbegrip van de bijlagen) hebben de navolgende woorden, indien met een hoofdletter beginnend, de navolgende betekenis.

Artikel	een artikel van deze overeenkomst
Bestuursakkoord	het akkoord van 25 juni 2004 tussen HbR, de Staat, de Provincie Zuid-Holland, de Gemeente Rotterdam en de Stadsregio Rotterdam
Buitencontour HbR	de zeewering die onderdeel uitmaakt van de Landaanwinning ondergetekende onder II
Landaanwinning	de Buitencontour, zandpannenkoek en infrastructuur, behorende tot het Deelproject Landaanwinning zoals beschreven in de Projectbeschrijving
Natuurcompensatie	de voor realisatie van de Landaanwinning noodzakelijke natuurcompensatie, bestaande uit duincompensatie, zeereep en zeereservaat
Partijen PKB+PMR	de partijen bij deze overeenkomst de vigerende PKB+PMR met, na de uitspraak van de Raad van State 26 januari 2005 nog te herstellen, concrete beleidsbeslissingen, dan wel vervangende besluiten
Project Projectbeschrijving Publiekrechtelijke Medewerking	de Landaanwinning en de Natuurcompensatie gezamenlijk de in bijlage 2 opgenomen projectbeschrijving van overheidswege te verlenen vergunningen, beschikkingen, besluiten, toestemmingen, ontheffingen en/of andere vormen van publiekrechtelijke medewerking benodigd voor de realisatie van het Project
Staat Toetskader	ondergetekende onder I de in bijlage 3 opgenomen criteria waaraan de Staat toetst of het Project voldoet

2 Verplichtingen van HbR

2.1 HbR is gebonden aan de onderstaande documenten en realiseert de Landaanwinning dienovereenkomstig:

- de PKB+PMR, met inbegrip van de daarin opgenomen beslissingen van wezenlijk belang en concrete beleidsbeslissingen;
- het Toetskader;
- de Projectbeschrijving.

Voorzover de PKB+PMR afwijkt van het Toetskader of indien de vereiste Publiekrechtelijke Medewerking niet of niet tijdig kan worden verkregen, treden Partijen in overleg. In dit overleg passen Partijen het Toetskader binnen de grenzen van de PKB+PMR zoveel aan als nodig is.

2.2 HbR zal de realisatie van de Landaanwinning aanbesteden. De keuze voor de aan te besteden contractvorm en de wijze van aanbesteden – het laatste uiteraard binnen de grenzen van het relevante wettelijke kader – is aan HbR. Onder de voorwaarde dat dit past binnen de door HbR te hanteren financieel-economische kaders zal HbR streven naar innovatieve aanbesteding, waarbij valt te denken aan design, build en maintenance.

- 2.3 HbR mag het materiaal waaruit de zeewering van de bestaande Maasvlakte bestaat doen hergebruiken voor de aanleg van de Landaanwinning.
- 2.4 HbR zal de Landaanwinning voor geen ander doel gebruiken of doen gebruiken dan voor grootschalige deepsea-gebonden haven- en industrieactiviteiten zoals te bepalen in de PKB+PMR.

3 Bestaande haven- en industrieterreinen

- 3.1 In dit Artikel hebben de navolgende begrippen, indien met een hoofdletter beginnend, de navolgende betekenis:
- *Bestaande Haven- en Industrieterreinen*
De door HbR binnen haar ten tijde van ondertekening van deze overeenkomst geldende beheersgebied in de Rotterdamse haven aan derden te verhuren haven- en industrieterreinen. Bedoeld beheersgebied is aangegeven op de als **bijlage 4** opgenomen kaart.
 - *Intensiever Gebruik Bestaande Economische Ruimte*
Gewonnen ruimte als gevolg van intensiever gebruik van havengerelateerde functies in het ten tijde van ondertekening van deze overeenkomst geldende beheersgebied van HbR in de Rotterdamse haven. Bedoelde gewonnen ruimte bestaat uit het aantal hectares beschikbaar voor verhuur of uitgifte in erfpacht of in gebruikgave door HbR aan derden voor havengerelateerde functies of voor bij bedrijventerreinen passende economische functies. In geval van het bouwen van meerdere etages of ondergronds bouwen valt onder bedoelde gewonnen ruimte ook het aantal hectares dat daardoor niet uitgegeven hoeft te worden.
 - *Niet Economische Ruimte*
Ruimte in het ten tijde van ondertekening van deze overeenkomst geldende beheersgebied van HbR in de Rotterdamse haven die bestemd is en gebruikt wordt voor woningbouw, zorginstellingen, wijkgebonden midden- en kleinbedrijf (waaronder winkels).
 - *Nieuwe Economische Ruimte*
Gewonnen ruimte als gevolg van herontwikkeling van en/of landaanwinning in het ten tijde van ondertekening van deze overeenkomst geldende beheersgebied van HbR in de Rotterdamse haven. Bedoelde gewonnen ruimte bestaat uit het aantal hectares beschikbaar voor verhuur of uitgifte in erfpacht of in gebruikgave door HbR aan derden voor havengerelateerde functies of voor bij bedrijventerreinen passende economische functies.
 - *Rapportage Ruimtebalans Additionaliteit*
De door HbR op te stellen rapportage over de door haar in de periode voorafgaande aan de rapportage uitgevoerde monitoring van het gebruik van de haven- en industrieterreinen binnen haar ten tijde van ondertekening van deze overeenkomst geldende beheersgebied in de Rotterdamse haven. In die rapportage zal, met een toelichting onderbouwd, worden aangegeven:
 - i hoeveel hectares Bestaande Haven- en Industrieterreinen zijn getransformeerd naar Niet Economische Ruimte;
 - ii of bedoelde transformatie is gecompenseerd door Nieuwe Economische Ruimte;
 - iii hoeveel hectares de Nieuwe Economische Ruimte beslaat;
 - iv of bedoelde transformatie is gecompenseerd door Intensiever Gebruik Bestaande Economische Ruimte; en
 - v hoeveel hectares het Intensiever Gebruik Bestaande Economische Ruimte beslaat.Bedoelde rapportage zal worden opgesteld overeenkomstig het als **bijlage 5** opgenomen format.

- 3.2 De Landaanwinning behelst een uitbreiding van duizend (1000) hectare "netto" – aan derden in erfpacht uit te geven – haven- en industrieterrein. Die uitbreiding is niet bedoeld om te worden benut als (gedeeltelijke) vervanging van Bestaande Haven- en Industrieterreinen. De omvang van Bestaande Haven- en Industrieterreinen dient derhalve op het ten tijde van de ondertekening van deze overeenkomst geldende niveau te blijven, hetgeen betekent dat ruimte binnen de Bestaande Haven- en Industrieterreinen die na ondertekening van deze overeenkomst wordt getransformeerd naar Niet Economische Ruimte dient te worden gecompenseerd hetzij door Nieuwe Economische Ruimte, hetzij door Intensiever Gebruik van Bestaande Economische Ruimte.
- 3.3 HbR zal gedurende een periode van vijftien jaar na ondertekening van deze overeenkomst zorg dragen voor monitoring van het gebruik van de haven- en industrieterreinen binnen haar ten tijde van ondertekening van deze overeenkomst geldende beheersgebied in de Rotterdamse haven. In dat kader zal HbR jaarlijks, voor het eerst in januari na ondertekening van deze overeenkomst een Rapportage Ruimtebalans Additionaliteit dienen te hebben opgesteld over de daaraan voorafgaande periode, welke rapportage aan de Staat ter beschikking zal worden gesteld.
- 3.4 Een maal per vijf jaar zullen Partijen het tempo van de gerealiseerde transformatie en compensatie die binnen het ten tijde van ondertekening van deze overeenkomst geldende beheersgebied van HbR in de Rotterdamse haven heeft plaatsgevonden gezamenlijk evalueren. Aan de hand van die evaluaties zullen Partijen bezien of het noodzakelijk is transformatie en compensatie meer op elkaar af te stemmen en, zo ja, op welke wijze dat het beste kan geschieden.

4 Betaling Staat

- 4.1 De Staat draagt onder de navolgende voorwaarden zevenhonderd zesentwintig miljoen euro (EUR 726.000.000,=) bij aan de realisatie van het Project.
- 4.2 De Staat doet het in lid 1 genoemde bedrag op de volgende data om uiterlijk 17.00 uur bij schrijven op de bankrekening die HbR tijdig schriftelijk aan de Staat zal opgeven:
- het eerste deel groot EUR 363.000.000,= op 1 juli 2011;
 - het tweede deel groot EUR 363.000.000,= op 1 juli 2012.
- 4.3 In afwijking van lid 2 is de Staat niet tot enige betaling gehouden voordat HbR schriftelijk heeft aangetoond dat alle Publiekrechtelijke Medewerking (waaronder de PKB+PMR) die wezenlijk is voor de realisatie van de Landaanwinning onherroepelijk is verkregen en daartegen geen rechtsmiddelen meer openstaan. De Staat kan evenwel tot betaling besluiten als een voldoende mate van zekerheid bestaat dat de Publiekrechtelijke Medewerking daadwerkelijk zal worden verleend.
- 4.4 In afwijking van lid 2 is de Staat niet tot enige betaling gehouden voordat daadwerkelijk is gestart met de aanleg van de Landaanwinning ("de eerste plons") en ervan mag worden uitgegaan dat sprake zal zijn van een aaneengesloten bouwproces.
- 4.5 Onverminderd het hiervoor bepaalde is de betalingsverplichting van de Staat niet afhankelijk van fasering van het Project.
- 4.6 Voorzover de Staat de in lid 2 bedoelde betalingen niet tijdig verricht, is hij de wettelijke rente verschuldigd. Indien geen betaling plaatsvindt conform lid 2 omdat lid 3 of lid 4 van toepassing is begint de wettelijke rente te lopen vier weken nadat aan de daar bedoelde voorwaarde is voldaan.
- 4.7 Partijen spannen zich in om het Project fiscaal neutraal te laten verlopen. Voorzover de door HbR over de aanleg van de publieke infrastructuur van de Landaanwinning verschuldigde BTW niet verrekenbaar blijkt te zijn, zal de Staat deze aan HbR navenant compenseren.

Voorzover van toepassing geldt dit eveneens voor verschuldigde zand- en domeinrechten, overdrachtsbelasting en erfpachtcanon.

- 4.8 De Staat vergoedt HbR voorts onderhoudskosten overeenkomstig Artikel 8.

5 Medewerking van de Staat

- 5.1 De Staat spant zich overeenkomstig artikel 37 van het Bestuursakkoord aantoonbaar in opdat de Publiekrechtelijke Medewerking wordt verkregen en opdat de door zijn bestuursorganen te verlenen Publiekrechtelijke Medewerking wordt gecoördineerd. Deze verplichting doet niet af aan zijn politieke en bestuurlijke vrijheid.
- 5.2 De Staat spant zich, met volledig behoud van zijn politieke en bestuurlijke vrijheid, aantoonbaar in opdat de PKB+PMR tot stand komt. Voorzover de PKB+PMR afwijkt van de Planologische Kernbeslissing-plus Mainportontwikkeling Rotterdam deel 3 en deel 4, die de Raad van State bij uitspraak van 26 januari 2005 heeft vernietigd, is lid 7 van dit Artikel van toepassing. De Staat is tot geen enkele schadevergoeding gehouden als de PKB+PMR om welke reden dan ook niet tot stand komt.
- 5.3 Voorzover voor de uitvoering van het Project de toestemming van de Europese Commissie vereist is, spant de Staat zich ervoor in dat deze wordt verkregen.
- 5.4 De Staat zal op basis van een door HbR opgestelde Milieueffectrapportage toetsen of het in de PKB+PMR aangegeven zoekgebied zich leent voor zandwinning ten behoeve van de Landaanwinning. Als deze toets positief uitvalt zal de Staat de bedoelde zandwinning toestaan. Op de Staat rust evenwel geen verplichting of garantie met betrekking tot de mogelijkheid van zandwinning, de kwaliteit van het zand of andere activiteiten binnen het aangewezen gebied. Mocht de Milieueffectrapportage negatief uitvallen of mocht het aangewezen gebied in aanzienlijke mate ontoereikend blijken om onder redelijke voorwaarden voldoende zand voor de Landaanwinning te winnen, dan treden Partijen in overleg.
- 5.5 Nadat de Uitwerkingsovereenkomsten voor de deelprojecten Bestaand Rotterdam Gebied en 750 hectare natuur- en recreatiegebied in werking zijn getreden zal de realisatie daarvan geen beletsel vormen voor een tijdige en ononderbroken realisatie van het Project.
- 5.6 Wijzigingen van wet- en regelgeving zijn voor risico van HbR. In afwijking daarvan draagt de Staat de gevolgen van wet- en regelgeving op rijksniveau die specifiek voor het Project geldt. Het voorgaande laat Artikel 8.11 onverlet.
- 5.7 Indien een Partij haar verplichtingen op grond van deze overeenkomst niet volledig kan nakomen doordat de daarvoor vereiste Publiekrechtelijke Medewerking niet of niet tijdig is verkregen, treden Partijen in overleg. In dit overleg passen Partijen deze overeenkomst zoveel aan als nodig is. Mochten aanpassingen nodig zijn die wezenlijk zijn voor het gehele Project, dan is niet op voorhand uitgesloten dat partijen besluiten deze overeenkomst te beëindigen.
- 5.8 De Staat zal de Buitencontour niet op zodanige wijze (doen) gebruiken dat daaruit een beperking of hinder voortvloeit voor het gebruik van de Landaanwinning, behoudens om zwaarwegende redenen van openbaar belang. Als de Staat de Buitencontour aan een derde overdraagt of in gebruik geeft, zal hij dit verbod aan die derde opleggen.

6 Erfpacht en zeebodem

- 6.1 De Staat geeft het projectgebied in erfpacht uit aan de Gemeente Rotterdam overeenkomstig de in **bijlage 6** opgenomen tekst.

- 6.2 De Gemeente Rotterdam geeft het projectgebied dienovereenkomstig in ondererfpacht uit aan HbR.
- 6.3 HbR aanvaardt de zeebodem in de staat waarin deze zich thans bevindt. Op de Staat rust geen enkele verplichting, garantie of aansprakelijkheid met betrekking tot de gesteldheid van de zeebodem of aanwezigheid van verontreiniging, oorlogsmunitie of archeologische vondsten. Indien zich omstandigheden voordoen die van dien aard zijn dat de Staat naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid geen ongewijzigde instandhouding van dit Artikellid mag verwachten is Artikel 12.5 van toepassing.

7 Natuurcompensatie

- 7.1 De Staat realiseert, beheert en onderhoudt de Natuurcompensatie naar eigen inzicht en voor eigen rekening en risico. Tevens voert de Staat het monitorings- en evaluatieprogramma (MEP) bedoeld in paragraaf 4.4 van het Toetskader uit, bestaande uit nulmetingen en effectenmetingen. De Staat stelt de resultaten daarvan aan HbR ter beschikking.
- 7.2 Indien de Staat gegronde redenen heeft de tot de Natuurcompensatie behorende zeereep niet langs de Brouwersdam aan te leggen, kan de Staat na overleg met HbR besluiten deze langs de Buitencontour aan te leggen. In dat laatste geval mag geen belemmering ontstaan voor het gebruik en de omvang (1000 hectare) van de Landaanwinning of de nautische veiligheid en treden partijen in overleg over de afstemming van de werkzaamheden.
- 7.3 De Staat verricht de nodige inspanningen opdat de Natuurcompensatie zodanig tijdig wordt gerealiseerd dat de voortgang van de Landaanwinning daarvan geen hinder behoeft te ondervinden. De Staat draagt echter geen aansprakelijkheid voor het geval zijn inspanningen onvoldoende resultaat opleveren.
- 7.4 Niettegenstaande lid 3 zal HbR pas een aanvang mogen maken met de feitelijke aanleg van de Landaanwinning als in het kader van de Natuurcompensatie het zeereservaat is ingesteld en is besloten tot de aanleg van de duincompensatie en de zeereep.
- 7.5 HbR verleent de Staat zijn medewerking voor de realisatie van Natuurcompensatie. In dit kader houdt HbR de Staat voortdurend op de hoogte van de planning van de aanleg van de Buitencontour.

8 Beheer en onderhoud

- 8.1 Voorzover dit Artikel niet anders bepaalt is HbR verantwoordelijk voor beheer en onderhoud van de Landaanwinning, met inbegrip van de havenbekkens. HbR verricht alle beheer en onderhoud zodanig dat het veiligheidsniveau van de bestaande Maasvlakte wordt bereikt.
- 8.2 De Staat draagt voor eigen rekening zorg voor beheer en onderhoud van de Eurogeul en de vakken E, F en G, zoals weergegeven in **bijlage 7**.
- 8.3 Gedurende de bouwperiode draagt HbR zorg voor beheer en onderhoud van de zeewering van de bestaande Maasvlakte, zoals weergegeven in **bijlage 8**. Deze bouwperiode begint zodra een aanvang is gemaakt met de aanleg van de Landaanwinning (de "eerste plons") en eindigt zodra partijen gezamenlijk schriftelijk hebben vastgesteld dat de Buitencontour de functie van de zeewering van de bestaande Maasvlakte kan overnemen.
- 8.4 Gedurende de instel- en onderhoudsperiode, zie **bijlage 9**, draagt HbR zorg voor beheer en onderhoud van de Buitencontour. Deze instel- en onderhoudsperiode vangt aan bij het einde van de in het vorige lid bedoelde periode en duurt tien jaar.
- 8.5 Na afloop van de in het vorige lid bedoelde instel- en onderhoudsperiode draagt de Staat voor eigen rekening zorg voor beheer en onderhoud van de Buitencontour.

- 8.6 Gedurende de in lid 3 bedoelde periode betaalt de Staat een vergoeding per kalenderjaar aan HbR, te vermeerderen met omzetbelasting.
- 8.7 Gedurende de in lid 4 bedoelde periode betaalt de Staat een vergoeding per kalenderjaar aan HbR, te vermeerderen met omzetbelasting.
- 8.8 De Staat doet de hiervoor bedoelde vergoedingen per 1 juli van het desbetreffende kalenderjaar bijschrijven op een bankrekening die HbR tijdig schriftelijk aan hem zal opgeven. Als de bouw- of onderhoudsperiode gedurende dat kalenderjaar is begonnen of geëindigd, wordt de vergoeding naar rato berekend. Partijen komen alsdan een billijke correctie voor seizoensinvloeden overeen.
- 8.9 De hiervoor bedoelde vergoedingen zullen vanaf de ondertekening van deze overeenkomst jaarlijks per 1 januari worden verhoogd overeenkomstig de Index Bouw Overheidsinvesteringen (IBOI).
- 8.10 Voordat de in lid 4 bedoelde instel- en onderhoudsperiode eindigt stellen Partijen vast of de Buitencontour voldoet aan deze overeenkomst en naar behoren is onderhouden. HbR vergoedt de Staat de eventuele kosten van achterstallig onderhoud.
- 8.11 Indien de voor het beheer en onderhoud relevante regelgeving (ondermeer voor winning van zeezand en het suppletiebeleid) zodanig wordt gewijzigd dat de beschikbare of daarmee vergelijkbare zandwinlocaties voor het onderhoud niet meer toereikend zijn, vergoedt de Staat de daaruit aantoonbaar onvermijdelijk voortvloeiende extra kosten aan HbR.

9 Nadeelcompensatie en planschade

- 9.1 Uitsluitend voor compensatie van nadeel dat is veroorzaakt binnen het gebied waarin de Landaanwinning wordt gerealiseerd, welk gebied is aangegeven in **bijlage 10**, geldt het volgende. Zodra een derde partij een verzoek indient om nadeelcompensatie als bedoeld in de "Regeling nadeelcompensatie Verkeer en Waterstaat 1999", stelt de Staat HbR daarvan op de hoogte. De Staat verstrekt HbR afschriften van alle stukken die hij van deze derde partij ontvangt, behoudens voorzover de Staat jegens de derde partij tot geheimhouding verplicht is. De Staat stelt HbR in de gelegenheid te adviseren over de beoordeling en behandeling van het verzoek. Indien het verzoek de Staat aanleiding geeft tot compensatie, vergoedt HbR een gelijk bedrag aan de Staat.
- 9.2 Voorzover de Staat naar aanleiding van de Natuurcompensatie planschade vergoedt of nadeelcompensatie betaalt aan een derde partij, vergoedt HbR een gelijk bedrag aan de Staat. Het totaal van deze vergoedingen is gebonden aan een maximum. Dit maximum wordt vanaf de ondertekening van deze overeenkomst tot volledige uitbetaling jaarlijks per 1 januari verhoogd met twee procent (2%).

10 Informatievoorziening en toetsing

- 10.1 HbR stelt jaarlijks in januari en in juli ten behoeve van de Procedureregeling Grote Projecten een uitgebreide rapportage over de voortgang van het Project op, die tenminste de volgende informatie bevat:
- de informatie voorzien in het Toetskader en de Projectbeschrijving;
 - de gewenste wijzigingen van het Toetskader en de Projectbeschrijving;
 - een geactualiseerde tijdsplanning voor de uitvoering van het Project;
 - zodanige informatie als wordt vereist voor de rapportage grote projecten conform de VGR-systematiek en het document "Format voortgangsrapportage deelprojecten PMR – ministerie van Verkeer en Waterstaat d.d. 1-11-04 ref.nr 0000000";
 - een geactualiseerde inventarisatie van de aan het Project verbonden risico's die de politieke verantwoordelijkheid van de Regering raken en de beheersing daarvan.

- 10.2 HbR verleent de Staat op eerste verzoek inzage in alle documenten waarover de Tweede Kamer dient te worden geïnformeerd.
- 10.3 HbR verstrekt eens per kalenderjaar auditrapporten aan de Staat. In deze auditrapporten wordt getoetst of HbR de uitvoering van het Project zodanig heeft opgezet dat de goede voortgang daarvan verzekerd is. Van goede voortgang is sprake als HbR alle aspecten van het Project voldoende kan aansturen en eventueel noodzakelijke verbeteringen binnen twee maanden daadwerkelijk en aantoonbaar tot stand brengt.
- 10.4 De Staat is bevoegd aspecten van de voorbereiding en realisatie van het Project steekproefsgewijs te laten toetsen en zal de resultaten van deze toetsing voorleggen aan HbR. HbR verleent aan deze steekproeven alle benodigde medewerking en voorziet de voorgelegde resultaten van een managementreactie, waarin de aard en doorlooptijd van eventueel benodigde verbeteringsmaatregelen vastliggen.
- 10.5 Zolang en in zoverre uit de in dit Artikel bedoelde informatie (waaronder de managementreactie van HbR) blijkt dat de goede voortgang van de realisatie van de Landaanwinning als gevolg van aan HbR toe te rekenen oorzaken bedreigd wordt, is de Staat gerechtigd zijn betalingsverplichtingen uit hoofde van deze overeenkomst naar evenredigheid op te schorten.
- 10.6 HbR verstrekt de in lid 1 en lid 3 bedoelde informatie in tienvoud aan het Ministerie van Verkeer & Waterstaat. HbR stelt de Staat op verzoek in de gelegenheid deze informatie te verifiëren.
- 10.7 Partijen stellen binnen drie maanden na ondertekening van deze overeenkomst een protocol op voor de wijze van en termijnen voor de in dit Artikel bedoelde uitwisseling van informatie, opdat deze efficiënt zal verlopen en geen belemmering vormt voor de voortgang van het Project.

11 Marktvraag

- 11.1 Direct nadat de PKB+PMR onherroepelijk is geworden zullen Partijen besluiten of het HbR zal zijn toegestaan met de realisatie van het Project te starten.
- 11.2 Het in het vorige lid bedoelde besluit zal louter afhangen van de omvang van de verwachte marktvraag naar haventerreinen in het Rotterdamse havengebied. Indien die marktvraag ten tijde van het vaststellen van de PKB+PMR in dezelfde orde van grootte zal liggen als de marktvraag die bepalend was bij het sluiten van het Bestuursakkoord zal de in het vorige lid bedoelde toestemming geacht worden te zijn gegeven.
- 11.3 Teneinde het voorgaande te kunnen vaststellen zal HbR de Staat informatie verstrekken over de resultaten van de marktbenadering door HbR. Zo de Staat dat te zijner tijd wenst zal HbR een accountantsverklaring aan de Staat overleggen aangaande de op dat moment tussen HbR en toekomstige gebruikers van terreinen op de Landaanwinning gesloten overeenkomsten.
- 11.4 De omvang van de marktvraag naar haventerreinen in het Rotterdamse havengebied is gelijk aan het verschil tussen:
- de vraag naar haventerreinen in het Rotterdamse havengebied op lange termijn (tot omstreeks 2030), zoals door HbR berekend op basis van zijn goederenstroomprognoses en door of in opdracht van hem uitgevoerd marktonderzoek, omgerekend naar benodigd landoppervlak; en
 - de beschikbare ruimte in het thans bestaande Rotterdamse havengebied.

12 Algemene bepalingen

Wijzigingen

12.1 Deze overeenkomst kan slechts schriftelijk worden gewijzigd of aangevuld.

Volledige overeenkomst

12.2 Deze overeenkomst, met inbegrip van de bijlagen, omvat de gehele overeenkomst en alle afspraken tussen de Partijen aangaande het Project. Deze overeenkomst treedt in de plaats van alle eerdere afspraken tussen Partijen aangaande het Project. In afwijking van het voorgaande blijft het Bestuursakkoord partijen binden, voorzover deze overeenkomst daarvan niet ondubbelzinnig en uitdrukkelijk afwijkt.

Bijlagen

12.3 De bijlagen bij deze overeenkomst vormen daarvan een integraal onderdeel. Ingeval van strijdigheid tussen het bepaalde in een bijlage en de overeenkomst prevaleert de overeenkomst.

Ongeldigheid

12.4 Indien een bepaling van deze overeenkomst in enige mate als nietig, vernietigbaar, ongeldig, onwettig of anderszins als niet-bindend moet worden beschouwd, zal die bepaling, voorzover nodig, uit deze overeenkomst worden verwijderd en worden vervangen door een bepaling die wél bindend en rechtsgeldig is en die de inhoud van de niet-geldige bepaling zoveel als mogelijk benadert. Het overige deel van de overeenkomst blijft in een dergelijke situatie ongewijzigd.

Onvoorziene omstandigheden

12.5 Partijen treden met elkaar in overleg indien zich onvoorziene omstandigheden voordoen welke van dien aard zijn dat naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid ongewijzigde instandhouding van deze overeenkomst niet mag worden verwacht. Zij zullen, met inachtneming van het in deze overeenkomst bepaalde omtrent risicoverdeling, bezien voor wiens rekening de onvoorziene omstandigheden behoren te komen en zullen zonodig deze overeenkomst daaraan aanpassen.

Geheimhouding

12.6 Partijen verbinden zich over en weer, de in het kader van (de uitvoering van) deze overeenkomst uitgewisselde dan wel uit te wisselen informatie geheim te houden en deze geheel noch gedeeltelijk aan enige derde bekend te maken, behoudens voorzover een verplichting tot openbaarmaking voortvloeit uit de wet. Indien de Staat van mening is dat een verplichting tot openbaarmaking bestaat, stelt hij HbR tijdig in de gelegenheid daarover te adviseren.

12.7 Het voorgaande geldt in het bijzonder voor informatie die om commerciële redenen of redenen van aanbesteding gevoelig is.

12.8 Elk van Partijen kan verlangen dat een door de andere Partij in te zetten derde een geheimhoudingsverklaring ondertekent alvorens aan die derde informatie wordt verstrekt.

Communicatie

12.9 De regie van communicatie met derden over (de realisatie van) de Landaanwinning berust bij HbR. Indien de Staat over (de realisatie van) de Landaanwinning communicatie in de vorm van bijvoorbeeld brochures, advertenties, en dergelijke wenst te doen uitgaan zal hij daarover tijdig voorafgaand met HbR overleggen en de inhoud met HbR afstemmen.

12.10 Partijen verbinden zich over en weer om zich in de communicatie die zij doen uitgaan over elkaars rol in en bij (de realisatie van) het Project terughoudend op te stellen.

12.11 Het voorgaande geldt niet voor communicatie van de Regering met de Tweede Kamer en niet voor risico's die de politieke verantwoordelijkheid van de Regering raken.

Opschortende voorwaarden

- 12.12 Deze overeenkomst staat onder de volgende opschortende voorwaarden:
- de goedkeuring door de Tweede Kamer der Staten-Generaal;
 - de inwerkingtreding van de Uitwerkingsovereenkomsten voor de deelprojecten Bestaand Rotterdams Gebied en 750 hectare natuur- en recreatiegebied;
 - de beschikkingen van de Europese Commissie dat er geen sprake is van steunmaatregelen in de zin van artikel 87, lid 1, EG ofwel dat er sprake is van steunmaatregelen die verenigbaar zijn met het EG-Verdrag.

13 Toepasselijk recht en geschillenregeling

- 13.1 Op deze overeenkomst is Nederlands recht van toepassing. Hetzelfde zal gelden voor alle overeenkomsten die in het kader van de realisatie van het Project tussen Partijen zullen worden gesloten.
- 13.2 Er is sprake van een geschil indien een Partij zulks schriftelijk mededeelt aan de andere Partij. In geval van een geschil zijn Partijen gehouden om tezamen te trachten dat geschil minnelijk op te lossen binnen een termijn van vijftig dagen – of zoveel langer of korter als Partijen in voorkomende gevallen nader overeenkomen – nadat één van de Partijen aan de andere Partij schriftelijk te kennen heeft gegeven dat er wat die Partij betreft sprake is van een geschil.
- 13.3 Geschillen kunnen, nadat de in lid 2 genoemde termijn is verstreken, door de meest gereede Partij, bij uitsluiting van de gewone rechter, ter beslechting worden onderworpen aan arbitrage door het Nederlands Arbitrage Instituut, met dien verstande dat:
- de geschillen zullen worden beslecht overeenkomstig het op 13 november 2001 in werking getreden Arbitrage Reglement van het Nederlands Arbitrage Instituut, onverlet het overigens in dit Artikel bepaalde;
 - het scheidsgerecht zal bestaan uit drie arbiters, één aan te wijzen door iedere Partij en één door beide Partijen gezamenlijk. De gezamenlijk aan te wijzen arbiter dient jurist te zijn;
 - het scheidsgerecht zal beslissen naar de regelen van het recht;
 - de procedure zal worden gevoerd in de Nederlandse taal;
 - de plaats van arbitrage Rotterdam zal zijn;
 - de uitspraak niet zal worden gepubliceerd;
 - samenvoeging van het arbitraal geding met een ander arbitraal geding zoals voorzien in artikel 1046 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering is uitgesloten;
 - ieder van Partijen het recht heeft om van een in eerste aanleg gewezen scheidrechtelijk vonnis van het Nederlands Arbitrage Instituut in hoger beroep te komen.
- 13.4 Een lid van het scheidsgerecht dat aan de behandeling van het geschil in eerste aanleg heeft deelgenomen zal niet benoembaar zijn tot appèlscheidsman. De wederpartij van de appellant heeft het recht om zijnerzijds incidenteel appèl in te stellen, doch uiterlijk gelijktijdig met de door hem in te dienen memorie van antwoord in hoger beroep. De geïntimeerde in het incidenteel appèl zal in de gelegenheid worden gesteld om schriftelijk te reageren op de grieven in het incidenteel appèl.
- 13.5 Ongeacht het bepaalde in dit Artikel is ieder van Partijen gerechtigd om in spoedeisende gevallen hun geschil te laten beslechten in kort geding voor de Voorzieningenrechter van de Rechtbank te Rotterdam.

ONDERTEKENING

Deze overeenkomst is opgemaakt in tweevoud en ondertekend op 2 september 2005 in Den Haag/Rotterdam,

namens de Staat:

Drs. K.M.H. Peijs
Minister van Verkeer en Waterstaat

S.M. Dekker
Minister van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Drs. G. Zalm,
Minister van Financiën

Ir. C.E.G. Van Gennip MBA
Staatssecretaris van Economische Zaken

Dr. C.P. Veerman
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

namens Havenbedrijf Rotterdam N.V.:

Ir.dr.s. H.N.J. Smits,
President-directeur

Ir. P. Struijs,
Plaatsvervangend President-directeur

Drs. G.J. van Tongeren,
Directeur Commerciële Zaken

BIJLAGEN

- 1a Overeenkomst van heden tussen de Staat, HbR en de Provincie Zuid-Holland (zie overweging e)
- 1b Overeenkomst van heden tussen Staat, HbR en de Gemeente Rotterdam (zie overweging e)
- 2 Projectbeschrijving (zie Artikel 1)
- 3 Toetskader (zie Artikel 1)
- 4 Beheersgebied van HbR in de Rotterdamse haven (zie Artikel 3.1)
- 5 Format rapportage haven- en industrieterreinen (zie Artikel 3.1)
- 6 Concept erfpachtovereenkomst tussen de Staat en de Gemeente Rotterdam (zie Artikel 6.1)
- 7 Kaart van de Eurogeul en de vakken E, F en G (zie Artikel 8.2)
- 8 Het te onderhouden deel van de zeewering van de bestaande Maasvlakte (zie Artikel 8.3)
- 9 Gebied waarin de Landaanwinning wordt gerealiseerd (zie Artikel 8.4)
- 10 Onderhoud HbR / Onderhoud Staat (zie Artikel 9.1)